

AKAAN KAUPUNGIN PUISTOKUMMITOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Rakennettu ympäristö, hortonomi (AMK)

Kevät 2024

Jenni Silvennoinen

Rakennetun ympäristön koulutus

Tiivistelmä

Tekijä Jenni Silvennoinen

Vuosi 2024

Työn nimi Akaan kaupungin puistokummitoiminnan kehittäminen

Ohjaaja Sari Suomalainen

Opinnäytetyöni tavoitteena oli laatia puistokummitoimintaan liittyvä Akaan-kummin käsikirja, jossa tuotiin esille aiheeseen liittyvät oleellisesti tärkeät tiedot, jotka koskivat Akaassa tapahtuvaa puistokummitoimintaa. Työni tilaajana oli Akaan kaupungin tekninen toimi ja yhteyshenkilönä toimi kaupunginpuutarhuri Marianne Pakola.

Tarkastelin työssäni viheralueiden merkitystä kaupunkiympäristössä sen tuomien arvojen, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kautta. Lisäksi paneuduin viheralueiden suunnitteluvaiheeseen merkitykseen ja miten sen avulla voisimme saada monimuotoisemman asuinpaikan kaupunkiympäristössä. Vertailin myös puistokummitoimintaa kansainvälisten mallien avulla ja sitä, miten ne eroavat Suomessa tapahtuvasta toiminnasta.

Akaan puistokummitoiminnan kehitys alkoi keväällä 2023, jolloin Akaan kaupungille syntyi tarve kehittää kummitoimintaan tarkoitettu käsikirja heidän toimintansa tukemistansa varten. Akaa-kummin käsikirja on opas, jota Akaan kaupungin puistokummit voivat hyödyntää heidän omassa toiminnassaan saaden sieltä kaiken tarpeellisen tiedon Akaan kummitoimintaan liittyen. Kaupunkilaiset olivat toivoneet pitkään kummitoiminnan kaltaista vapaaehtoistyötä Akaaseen. He halusivat saada kaupungista siistimmän ja viihtyisämmän paikan kaikille sen käyttäjille. Nyt heidän toiveensa on kuultu ja toivetta on alettu toteuttamaan viemällä kummitoiminnan kehitystä eteenpäin Akaan omien kummimallien ja Akaa-kummin käsikirjan avulla.

Avainsanat Akaa-kummin käsikirja, puistokummitoiminta, puistokummimallit, vapaaehtoistyö, viheralueiden merkitys

Sivut 31 sivua ja liitteitä 7 sivua

Degree Programme in Landscape Design, Construction and Management	Abstract
Author Jenni Silvennoinen	Year 2024
Subject Akaa City's Park Sponsorship Activity Development	
Supervisors Sari Suomalainen	

The goal of my thesis was to prepare Akaa's gardening sponsorship handbook concerning park activities and the essentially important information related to the subject was brought out, which concerned park sponsor activities in Akaa. My work was commissioned by the technical office of the city of Akaa, and the contact person was the city gardener Marianne Pakola.

In my work, I examined the importance of green areas in the urban environment through the values, community, and well-being they create. In addition, I focused on the importance of the planning phase of green areas and how we could use it to get a more diverse place to live in in an urban environment. I also compared the activities of garden sponsorship using international models, and how they differ from the activities that take place in Finland.

The development of Akaa's gardening sponsorship activities began in the spring of 2023, when the city of Akaa needed to develop a manual for supporting gardening sponsorship activities. Akaa-gardening sponsorship handbook is a guide that the park sponsors of Akaa city can use in their own activities, getting all the necessary information related to Akaa's sponsorship activities. For a long time, the townspeople had hoped for volunteer work like sponsorship in Akaa. They wanted to make the city a cleaner and more comfortable place for all its users. Now their wishes have been heard and they have begun to fulfill their wishes by moving forward the development of sponsorship activities with the help of Akaa's own sponsorship models and the Akaa-gardening sponsorship handbook.

Keywords Akaa-gardening sponsor's handbook, the park sponsorship programme, the park sponsorship models, voluntary work, the importance of green areas

Pages 31 pages and appendices 7 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Viheralueiden merkitys kaupunkiympäristössä	3
2.1	Viheralueiden suunnittelu	3
2.2	Viheralueiden tuottamat arvot	5
2.3	Viheralueiden yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin yhteys	6
3	Puistokummitoiminta	8
3.1	Puistokummitoiminnan lainsäädäntö	9
3.2	Kansainväliset puistokummimallit	10
3.2.1	Astor Park	11
3.2.2	Para Wirra Conservation Park	12
3.2.3	St James's Park	14
4	Akaan kaupungin puistokummitoiminnan kehittäminen	17
4.1	Akaan kaupungin viheryksikkö	17
4.2	Akaan kaupungin viheralueiden hoitoluokitukset	18
4.3	Akaan puistokummitoiminnan käynnistyminen	19
4.4	Akaan kaupungin puistokummimallit	20
5	Akaa-kummin käsikirjan laatiminen	23
5.1	Lähtötilanne	23
5.2	Toteutusvaihe	24
5.3	Tulokset	26
6	Päätelmät ja kehitysideat	27
	Lähteet	29

Kuvat ja taulukot

Kuva 1. Syy-yhteysmalli viheralueiden vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin (Viherympäristöliitto ry, mukaillen Silvennoinen, 2024).	7
Kuva 2. Astor Parkin leikkialue (Glencoe Park District, 2024).	11
Kuva 3. Para Wirra Conservation Parkin leirintäalue (National Parks and Wildlife Service, 2024).	12
Kuva 4. Para Wirra Nature Playspace -leikkimetsä (Landscape Australia 2020).	13
Kuva 5. Para Wirran luonnonsuojelijat (Friends of Parks South Australia, n.d.).....	14
Kuva 6. Buckinghamin palatsi (Thrillophilia, 2023).	15
Kuva 7. Akaa-kummien toimipaikat kartalla (Silvennoinen 2024).	21
Kuva 8. Akaa-kummien käytössä olevat toimintamallit (Silvennoinen, 2024).....	22
Kuva 9. Akaa-kummin käsikirjan aikataulu ja vaiheet (Silvennoinen 2024).....	25
Taulukko 1. Akaan kaupungin viheralueiden jakauma, hoitoluokittain ja taajamien välillä (Akaan kaupunki, mukaillen Silvennoinen, 2024).	18

Liitteet

Liite 1.	Akaa-kummin käsikirja
Liite 2.	Valtuustoaloite

1 Johdanto

Kun tarkastelemme ihmisten hyvinvointia ja terveyttä voimme huomata, kuinka monet meistä voivat juuri tälläkin hetkellä hyvin huonosti. Asioita on varmasti monia, jotka tähän tilanteeseen ovat päässeet vaikuttamaan, mutta yksi asia on varma ja se on kaupungistuminen. Yhä suurempi osa väestöstä asuu tälläkin hetkellä tiiviisti asutussa kaupunkiympäristössä. Tämänkaltaisen ympäristö tuo mukanaan suuria haasteita terveellisen ja kestävästi asuinalueen luomiseen. Tämän vuoksi monien meistä on yhä vaikeampi päästä nauttimaan luonnon monirikkaista antimista, joka johtaa taas siihen, että ihmiset altistuvat yhä enemmän niin melulle kuin ilmansaasteellekin. Tähän asiaan on kiinnitetty enemmän huomiota suunnittelemalla kaupunkeihin luontopohjaisempia ratkaisuja, joilla voidaan antaa myönteisempiä vaikutteita ihmisten hyvinvointiin ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Luonto tarjoaa parhaan mahdollisen paikan ihmiselle mielialan kohentamiseen antamalla samalla pois pääsyn kuormittavista tilanteista. Positiivisia vaikutteita saadaan myös liikunnan muodossa fyysisen kunnon ja kognitiivisten taitojen parantuessa. Yhteenkuuluvuuden tunteella on todettu olevan suuria vaikutteita ihmisen omaan identiteettiin ja vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Yhteisöllisyyden merkityksellä onkin välitön yhteys siihen, että yhteiskunta tulisi pysymään koossa jatkossakin.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää viheralueilla tapahtuvaa vapaaehtois- ja puistokummitoimintaa ja vertailla millaisia eroavaisuuksia niiden välillä on. Käsittelen työssäni myös, miten kaupunkiympäristöissä olevat viheralueet ja ympäristöjen olosuhteiden muuttaminen vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Käsittelen myös kansainvälisiä vapaaehtoistoimintoja ja sitä, miten ne eroavat Suomessa tapahtuvasta toiminnasta.

Opinnäytetyöni kohde on rajattu Akaan kaupungin organisoimaan viheralueilla tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan, jota kutsutaan myös puistokummitoiminnaksi. Puistokummien toiminta kohdistuu Akaan kaupungin yleisille alueille, joita ovat katuviheralueet, uimarannat, kodat ja katujen varret. Akaassa ei ole varsinaisia kaupunginpuistoja, joten toiminta kohdistuu pääasiassa yleisille virkistys- ja viheralueille. Taloyhtiöiden pihat tai yksityiset tontit eivät kuulu puistokummitoiminnan alaisuuteen.

Opinnäytetyöni on tilannut Akaan kaupunki ja sen tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa Akaan omille puistokummeille suunnattu Akaa-kummin käsikirja. Käsikirjan tarkoituksena on tuoda esille kaikki sellainen oleellinen tieto, jota kummit voisivat tarvita toimiessaan Akaan

kaupungin vapaaehtoistyöntekijöinä. Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toiminnallisessa osuudessa haastattelen kaupunginpuutarhuri Marianne Pakolaa kerätäkseeni oleellista tietoa heidän toimintaansa ja toiveisiinsa liittyen. Tarkoituksena olisi, että Akaa-kummin käsikirja olisi valmis keväällä 2024, jolloin myös kummitoiminta alkaa. Käsikirja olisi tarkoitus jakaa kaikille Akaan kaupungin vapaaehtoistyöhön mukaan tuleville asukkaille.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on: Mikä on Akaa-kummin käsikirja ja mihin sitä tarvitaan?

2 Viheralueiden merkitys kaupunkiympäristössä

Maapallon ekologinen kantokyky on ollut pitkään jo kovalla koetuksella. Ilmastonmuutos on edennyt kovaa vauhtia ja sen myötä myös luonnon monimuotoisuus on heikentynyt. On arvioitu, että maapallon keskilämpötila tulee nousemaan vielä noin neljän asteen verran ja lajikadon on ennustettu edenneen kuudenteen sukupuuttoaaltoon vuosisadan loppuun mennessä. (Kuntaliitto, 2020) Tämä ikävä tapahtumaketju on seurausta sille, että yhä suurempi osa väestöstä asuu nykypäivänä kaupungeissa. Tämänkaltaisen kaupungistuminen tuo erinäisiä haasteita terveellisen ja kestävä elinympäristön luomiseen. Ihmisten asuttaminen tiiviissä ympäristössä rajoittaa heidän pääsyänsä luontoon sekä voi samalla kasvattaa altistumista erinäisille ympäristöuhille, kuten melulle ja ilmansaasteille. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

Luontopohjaiset ratkaisut ovat keskeisessä roolissa kaupunkiympäristössä ja yksityisten asukkaiden omistamilla alueilla. Nämä alueet antavat asukkaille mahdollisuuden parempaan elämänlaatuun antamalla heille terveydellisiä hyötyjä. Samalla myös ilmansaasteet vähenevät ja meluhaitat pienenevät. Tämän lisäksi asuin ympäristöjen äärimmäisten sääilmiöiden esiintyvyys vähenee kuten, lämpöaaltoilun, rankkasateiden ja tulvimisen. On tärkeää säilyttää ja suojella kaupunkiluonnon monimuotoisuutta asukkaiden hyvinvoinnin takaamiseksi. (Viherympäristöliitto ry, 2017) Monimuotoisuuden hyödyt jo mikrobitasolla on huomattu olevan hyvin merkittäviä, koska tiheästi asutuilla alueilla asukkaat eivät saa mikrobialtistusta niin tehokkaasti kuin harvemmin rakennetuilla asuinalueilla. (Kuntaliitto, 2020)

Kaupunkien viheralueet ovat tärkeä osa kaupungin tarjoamista palveluista ja tiloista. Ne palvelevat kaikkia yhteisön jäseniä antaen terveyttä edistäviä vaikutteita niiden käyttäjille. Siksi onkin hyvin tärkeää, että viheralueet ja niiden tuomat vaikutteet jakautuisivat mahdollisimman tasaisesti eri kaupunginosissa. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

2.1 Viheralueiden suunnittelu

Viheralueita suunniteltaessa on tärkeää, että tavoitteet ovat selkeät ja mahdollista saavuttaa. Suunnitteluvaiheessa on tiedostettava minkälaisia ja kokoisia viheralueita ollaan rakentamassa ja millaisia toimintoja kyseiselle alueelle tarvitaan. Pitää myös tietää, suunnitellaanko viheralueita yksityiseen vai yleiseen käyttöön ja miten se vaikuttaa prosessin

kulkuun. Lisäksi on tiedettävä kuka vastaa viheralueiden ylläpidosta ja sen hallinnasta. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

Kun vihersuunnittelussa käytetään paikallista suunnitteluohjausta, saadaan paikallisviranomaisen kanssa aikaan viherrakentamisen pitkántähtäimen visio. Tällöin suunnittelijoiden viherrakenteet toimivat kaupungin linjauksien mukaisesti ja osataan ottaa huomioon myös yhdyskuntarakenne osana kokonaisuutta. Suunnittelijoiden on otettava huomioon myös kaupunkilaisten virkistymistarpeet sekä millaiset viherkäytävät ja -reitistöt alueilla kulkevat. Osana suunnitteluprosessia on tärkeää tehdä yhteistyötä myös alueiden käyttäjien ja asukkaiden kanssa, jotta saadaan aikaan alueen realistinen kokonaiskuva. Viheralueiden suunnittelun tulisi olla monipuolista, jotta tarjontaa ja toimintoja olisi saatavilla kaikille väestöryhmille. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

Viheralueet ovat pitkän tähtäimen sijoituskohteita, joiden kanssa vaaditaan pitkäjänteisyyttä ja avointa mieltä. Kun kasvillisuus on vastaperustettu viheralueelle, se vaatii aikaa ollakseen tarpeeksi kestävä kovalle kulutukselle. Kunnossapidon merkitys on viheralueilla välttämätöntä, jotta saadaan aikaiseksi turvallinen, siisti ja hoidetun oloinen alue. Hoidettu alue ehkäisee myös ilkivaltaa sekä epäsosiaalista käyttäytymistä. Viheralueiden hyödyt voivat ilmetä vasta ajan kuluessa ja siksi suunnitteluvaiheessa olisikin tärkeää ottaa huomioon, että alueilla pystyttäisiin tekemään jatkossa myös toiminnallisia muutoksia. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

Kaupungistuminen on saanut aikaan ympäristömme heikkenemistä, jonka seurauksena on alettu miettimään uusia tapoja kaupunkiympäristön suunnitteluun. On kiinnitetty enemmän huomiota luontopohjaisiin ratkaisuihin, joiden on todettu olevan hyödyksi etenkin puiden ja kaupunkimetsien osalta. Nämä luontopohjaiset ratkaisut antavat terveellisempiä, vihreämpiä, kestävämpiä ja elävämpiä kaupunkeja asukkaille. Euroopan komissio onkin rohkaissut viime vuosina tämän tyyppisiin ratkaisuihin, jotta saisimme tuotua luontoa takaisin kaupunkeihin. (Journal of Forestry Research, 2022)

Cecil Konijnendijk kehitti 3–30–300 -säännön, joka tarkoittaa sitä, että kaikilla kaupungin asukkailla olisi tasavertaiset mahdollisuudet päästä nauttimaan viheralueista ja niiden tuomista hyödyistä. Tässä mallissa ideana on, että vähintään 3 puuta pitäisi näkyä jokaisen kodin ikkunasta. Mielenterveyteen ja hyvinvointiin onkin todettu vaikuttavan se, paljonko ihminen näkee vihreää luontoa omasta ikkunastaan. COVID-19 -pandemia on korostanut tätä näkökulmaa ja tuonut ihmisille enemmän tietoa luonnon tuomista hyödyistä. Säännössä numero 30 viittaa puiden latvuspeitteen prosentiosuuteen. Kun kaupunkimetsien latvuksen

peittävyys on vähintään 30 % tarjoaa se asukkaille paremman ilmanlaadun ja mikroilmaston sekä lisäksi se vaikuttaa myönteisesti heidän fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Numero 300 tarkoittaa matkaa metreinä, joka saisi olla enimmillään oman kodin ja lähimmän viheralueen välillä. Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto suosittelee, että kaupunkilaisten tulisi päästä vähintään 1 hehtaarin kokoisille viheralueille omalta kotioveltaan ja matkaa sinne saisi kertyä enintään 300 metriä. Yhteenvedon voidaan todeta säännön 3–30–300 olevan hyödyllinen ohje kaupunkia suunniteltaessa. Se on sääntö, joka on helppo jokaisen tulkita ja sitä soveltaessa pystytään parantamaan kaupunkilaisten ympäristöä vehreyden ja muiden myönteisten hyötyjen kautta. (Konijnendijk Cecil, 2022 ss. 1–3)

Hyödyntäessä luonnon monimuotoisuutta käyttäen erilaisia kasveja saadaan aikaan monipuolinen ympäristö. Olisi hyvä suosia kotoperäisiä kasvilajeja, koska ne vaativat yleensä vähemmän hoitoa. Kuitenkin voimakkaasti allergisoivia kasveja olisi hyvä välttää julkisilla paikoilla. Viheralueiden sisäänkäynnit ja kulkureitit tulisi merkitä selkeästi käyttäjille sekä valaistus, näkyvyys ja esteettömyys tulisi olla riittävää ja otettava huomioon alueiden reiteillä. Sääolosuhteet ovat Suomessa hyvin vaihtelevat, joten huomiota olisi kiinnitettävä sateiden määrään, lumiolosuhteisiin, liukkauteen ja kesällä kuumuuteen. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

2.2 Viheralueiden tuottamat arvot

Viheralueiden arvot syntyvät monista eri asioista, jotka ovat käyttäjille, omistajille ja koko yhteisölle hyvin merkityksellisiä. Näitä arvoja voivat olla turvallisuuden tunne, esteettisyys, viihtyvyys, elämyksellisyys tai toimintamahdollisuus. Viheralueet ovat niiden käyttäjilleen myös hyvin hyödyllisiä arkiympäristöjä, joissa voidaan vahvistaa omaa sosiaalista vuorovaikutusta ja luontosuhdetta. Alueisiin sijoitetusta pääomasta saadaan moninkertainen hyöty viheralueiden omistajille niin taloudellisen kuin hyvinvoinnin merkityksen kautta. Viheralueet tuottavat myös hyödyllisiä ekosysteemipalveluita maaperän ja kasvillisuuksien avulla. Näitä palveluita ovat muun muassa ilman epäpuhtauksien suodatus, hapen tuotto, hiilidioksidin sidonta, varastointi, hule- ja tulvavesien hallinta sekä niiden käsittely, ravinteiden kierrätys ja lämmönsäätely, melun vaimennus sekä pölytyspalvelut. (RAMS, 2020)

Pitämällä huolta kaupungin ja yksityisten omistajien viheralueista ja erilaisista luontopohjaisista ratkaisuista pystytään nostamaan imagoa sekä kiinteistöjen rahallista arvoa. Näitä ylläpitämällä kohenevat samalla myös asukkaiden terveys ja hyvinvointi. Suurta omistusarvoa tuovat kaupungeille myös kaupunginpuistojen suuret ja laadukkaat puut ja viheralueilla olevat vaativat taitorakenteet. Viheralueiden avulla omistajat voivat ennakoimalla

edistää omaa hyvinvointia, terveydenhoitoa, ulkoliikuntaa, asumisviihtyisyyttä ja kaupunki- ja taajamarakenteessa olevia ekosysteemipalveluita. (Viherympäristöliitto ry, 2020)

Sukupolvelta toiselle siirtyvät ja säilyvät arkkitehtuuri-, puutarhakulttuuri-, ja taideperinnölliset arvot ovat tärkeitä koko yhteisön kannalta, koska sitten ymmärrämme paremmin kulttuuri ja nykyhetkeen vaikuttavaa historiaa. Nämä arvot antavat myös myönteisemmän vaikutuksen asuinalueelle, kiinteistölle ja paikkakunnalle. Viheralueet edistävät kansanterveyttä ja antavat päästöttömän tilan liikkumiselle. Puistojen monimuotoisuuteen on nykyään kiinnitetty yhä enemmän huomiota ja niinpä uhanalaisten eliölajien ja elinympäristön säilymistä voidaan edistää ja suojata erilaisilta häiriötekijöiltä ja haitoilta esimerkiksi perustamalla elinympäristöjä paahdealueilla oleileville perhoslajeille. (Viherympäristöliitto ry, 2020)

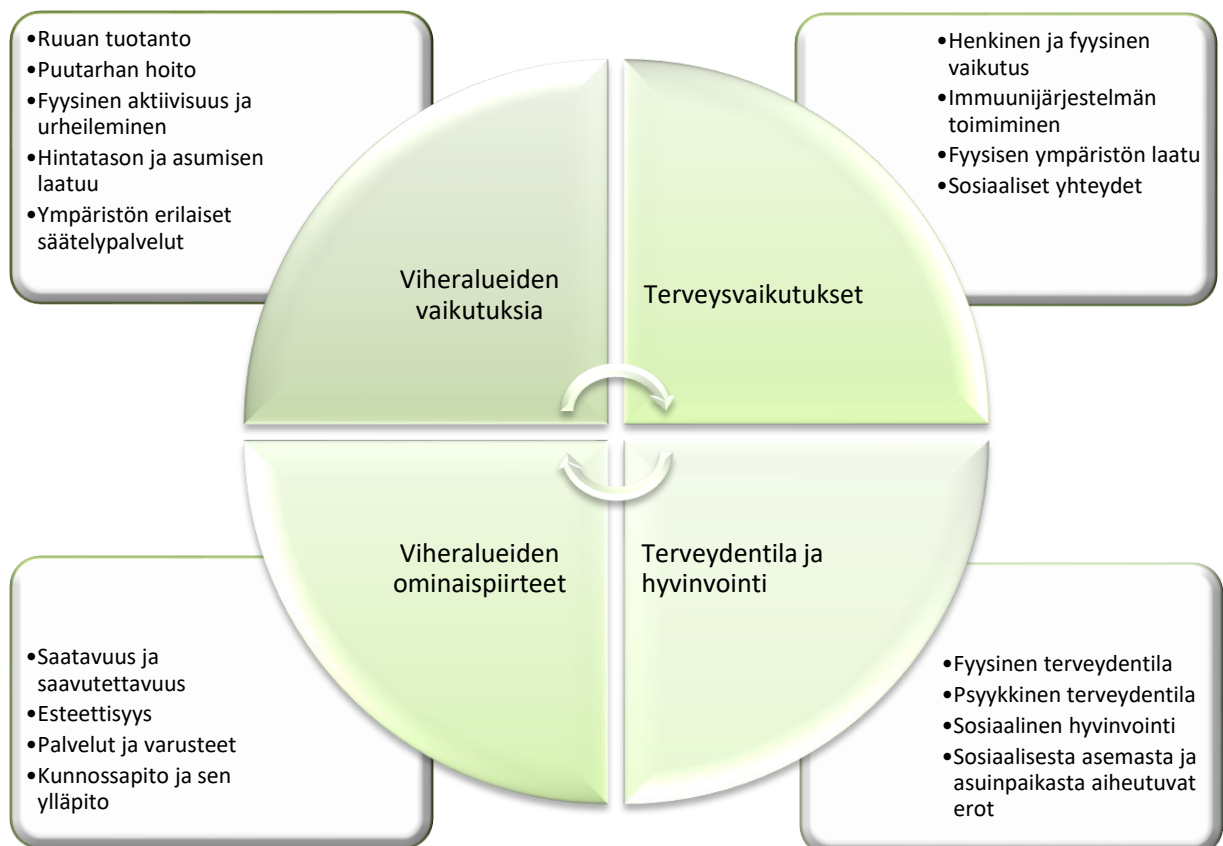
2.3 Viheralueiden yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin yhteys

Yhteisöllisyyden merkitys muodostuu yksilön ja yhteiskunnan välisestä suhteesta. Tämä suhde pitää yhteiskunnan koossa, koska nämä toiminnot ovat välttämättömiä ja tarpeellisia ihmiselle. Yhteisöllisyys voi liittyä paikkaan tai aiheeseen, joka voi löytyä esimerkiksi yhteisen harrastuksen parista, samankaltaisten ajatusten kautta tai nykyaikana vaikka internetin virtuaaliyhteisöistä. (Viherympäristöliitto ry, 2020) Yhteenkuuluminen erilaisissa ryhmissä vaikuttaa omaan identiteettiin ja vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Yhteisöllistä kuuluvuudentunnetta vahvistaa yhteiset tavoitteet, yhdessä tekeminen, toimiminen ja osallistuminen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen. Lisäksi yhteisöllisyyden syntymiseen vaikuttavat ryhmien välinen pitkäikäinen kontakti ja yhteistoiminnallinen keskinäisriippuvuus. (Opetushallitus, 2024)

Vehreän luonnon on todettu vähentävän kaupunkiympäristöstä tulevia haittoja, kuten terveysriskejä, ilman ja veden laatuun vaikuttavia asioita, meluhaittoja ja sään ääri-ilmiöitä. Luonto tuo ihmisille paljon erilaisia hyötyjä (kuva 1), kuten mielialan kohenemista, stressin vähenemistä, nopeampaa palautumista kuormittavista tilanteista. Ympäristön onkin todettu estävän merkittävästi masennusta ja edistävän suoriutumista haastavissakin elämäntilanteissa. Luonto-olosuhteet tuottavat myös yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunnetta ja antavat käyttäjälle turvallisen arkiympäristön tarjoten samalla mahdollisuuden sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden käyttäjien kanssa. Luonnon positiivisia vaikutteita saadaan myös liikunnan kautta, sillä se parantaa fyysistä kuntoa ja kognitiivisia taitoja, jolloin myös koulleisuusluvut ovat yleisesti alhaisemmat. (Viherympäristöliitto ry, 2017)

Luonto ympäristönä on ihmiselle tärkeä keino saada hermosto rauhoittumaan ja saada samalla positiivisia ja mielekkäitä kokemuksia itselleen (Viherympäristöliitto ry, 2017). Paikoissa, joissa on kasvillisuutta, vettä ja laajoja näköaloja on todettu rauhoittavan ihmisen elimistöä ja tuovan samalla positiivisia tunteita. Kun ihmisen tarkkaavaisuus kuormittuu, on hän silloin henkisesti väsyneempi ja ärtyy helpommin. Luonto antaa kuitenkin nopeaa helpotusta, jolloin tarkkaavaisuutta ylläpitävät toiminnot voivat levätä ja negatiiviset ajatukset kääntyvät positiivisempiin tunteisiin. (Soiva, 2011) Rakennetussa ympäristössä tällainen irtautuminen on paljon vaikeampaa kaiken hälinän ja ihmispaljouden ympäröimänä. Tärkeää olisi, että luontokokemuksia tulisi päivittäin ja mielellään useamman kerran päivässä, koska jo lyhyt oleskeluaika luonnossa on koettu hyödylliseksi ja vähentävän terveydellisiä ongelmia. (Viherympäristöliitto ry, 2017) Näkymä-suoja-teoriassa on todettu, että turvallisuuden- tai turvattomuudentunteet johtuvat ympäristön ominaisuuksista. Tässä teoriassa valaistuksen on koettu tuovan turvallisuuden tunnetta ympäristöön. Lisäksi turvaa on koettu tuovan myös mahdolliset piilopaikat, joihin voisi hädän tullen mennä suojaan uhkaavan oloisissa tilanteissa ja myös muiden ihmisten, jotka antavat läsnäolollaan turvallisuuden tunnetta. (Soiva, 2011)

Kuva 1. Syy-yhteysmalli viheralueiden vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin (Viherympäristöliitto ry, mukailen Silvennoinen, 2024).

3 Puistokummitoiminta

Vapaaehtoistyö on saanut alkunsa köyhäinavusta ja vapaaehtoisesta auttamisesta. Kehityksen myötä toiminnasta on tullut varhaista kansalaistoimintaa ja sen jälkeen järjestökentän muotoutumista. (Kansalaisareena, 2022) Vapaaehtoistoiminta on Suomessa määritetty toiminnaksi, jota tehdään ihmisen omasta vapaasta tahdosta ja on lisäksi yleishyödyllistä toimintaa. Tämä toiminta on useimmiten jonkin tahon avustamaa ja organisoimaa ja jota tehdään ilman siitä saatavia erillisiä korvauksia. (Jakonen, 2019, s. 4) Suomessa toimintaa avustetaan myös valtion tasolla (Kansalaisareena, 2022). Vapaaehtoistyö on aina jonkin organisaation tai rekisteröidyn yhdistyksen, yrityksen, säätiön tai yksityisen elinkeinoharjoittajan tuottamaa toimintaa. Lisäksi vapaaehtoistoimintaa voivat järjestää myös kunnat ja uskonnolliset yhdistykset. Toiminnasta on hyvä luoda aina yhteiset säännöt, joita kaikkien tulisi noudattaa. Tämänkaltaista työtä voi tehdä joko yhden päivän tai vaihtoehtoisesti monia vuosia, mutta se riippuu aina vapaaehtoisesta itsestään, kuinka kauan työtä haluaa tehdä. (Jakonen, 2019)

Vapaaehtoistyö on synonyymi vapaaehtoistoinnasta. Nämä toiminnot voidaan kuitenkin erotella toisistaan, sillä vapaaehtoistoinnassa tehdään asioita yhdessä ja vapaaehtoistyössä toiminta tapahtuu yksilötasolla. Toiminta on kaikille avointa ja se lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, antaa keinon vaikuttaa ja osallistua ja samalla lisää omaa hyvinvointia ja tukee kansalaisvaikuttamista. Vapaaehtoistyön lisäksi tehdään myös talkootyötä, joka on luonteeltaan tilapäistä toimintaa. Tässä toiminnassa työlle ei määritellä minkäänlaista rahallista arvoa eli talkootyöntekijä ei ole oikeutettu saamaan korvausta tekemästään työstään. (Jakonen, 2019) Jos kuitenkin talkootyötä tehdään jonkun ulkopuolisen teettäjän hyväksi, voidaan tällaisessa tapauksessa maksaa korvausta tehdystä työstä. Tämänkaltaisen korvaus on silloin yleishyödyllistä yhteisön tuloa tai työtä tekevän henkilön tuloa. (Verohallinto, 2020) Talkootyötä voidaan tehdä erilaisissa tapahtumissa ja keräyksissä. Toiminta on kuitenkin usein kertaluonteista eikä näin ollen vaadi vapaaehtoiselta pidempiaikaista työhön sitoutumista. (Kansalaisareena, 2022)

Puistokummeiksi voivat ryhtyä ketkä tahansa oman asuinalueensa asukkaat. Mikäli kummitoimintaa ei omalla paikkakunnalla järjestetä niin mukaan toimintaan voi lähteä myös naapurikunnassa. Puistokummeina voivat toimia yhdistykset, päiväkodit, koulut ja yritykset ja muut vastaavat ryhmät. Ryhmänä toimimiseen vaaditaan aina yhteisöstä erillinen henkilö, joka ryhtyy oman ryhmänsä yhdyshenkilöksi. Yhdyshenkilön tehtäviin kuuluu asioiden hoitaminen ja yhteydenpito puistokummien koordinaattoriin. (Puistokummin käsikirja Helsinki, 2020)

Esimerkiksi Helsingin kaupungin organisoima puistokummitoiminta on arvokasta työtä, joka antaa asukkaille mahdollisuuden vaikuttaa oman asuinalueensa viihtyvyyteen ja arvostukseen. Toiminta on palkitsevaa, koska se lisää virkistysalueiden kauneutta ja antaa arvostusta myös muilta alueiden käyttäjiltä. Olemalla mukana toiminnassa saa puistokummit samalla myös hyötyliikuntaa, iloista mieltä ja he pääsevät tutustumaan uusiin ihmisiin toiminnan aikana. (Vapaaehtoistoiminta Helsinki, 2021)

Puistokummit työskentelevät kummeina oman aikataulun ja jaksamisensa mukaisesti. Työn on tapahduttava kuitenkin useammin kuin kerran, jotta tekijää voidaan nimittää puistokummiksi. Kummien työtehtävät sijoittuvat eripuolille kaupunkia ja ne pyritään aina kohdistamaan niin, että kummien omat kiinnostuksen kohteet ja toiveet täyttyisivät mahdollisimman hyvin. (Puistokummin käsikirja Helsinki, 2020)

Vaikka puistokummina toimiminen onkin mukavaa tekemistä yhteisen hyvän eteen, niin on hyvä aina muistaa noudattaa varovaisuutta ja huolellisuutta. Mukana toiminnassa olevilla kummeilla tulisi olla huomioliivi, jotta muut alueen käyttäjät huomaisivat heidät. Kummien turvallisuuden takaamiseksi kaupunki ei myönnä heidän käyttöönsä moottoroituja työvälineitä. Kummit voivat kuitenkin halutessaan käyttää myös omia välineitä työtä tehdessään, mutta silloin kummien on kiinnitettävä erityistä huomiota suojavarusteiden käyttöön ja tämän lisäksi heillä tulisi olla asianmukainen vakuutus kunnossa. Työvälineiden käytöstä on sovittava aina oman vapaaehtoistyön koordinaattorin kanssa erikseen. Kaupunki tarjoaa kummeille ryhmätapaturmavakuutuksen, joka kattaa tehtävien hoitamisen aikana sattuneiden tapaturmien hoitokuluja. Tapaturman sattuesssa pitäisi olla välittömästi yhteydessä omaan vapaaehtoistyön koordinaattoriinsa, jotta sairaalahoito ja niistä aiheutuvat kulut pystytään varmuudella takaamaan kummille. (Puistokummin käsikirja, Helsinki, 2020)

3.1 Puistokummitoiminnan lainsäädäntö

Suomessa ei ole tällä hetkellä lainsäädäntöä, jossa käsiteltäisiin vapaaehtoisten vaitiolovelvollisuutta. Laissa on kuitenkin säädetty salassapitoon liittyvistä asioista, joita ovat muun muassa: laissa (Viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999), laissa (Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000), laissa (Terveystieteiden ammattihenkilöistä 559/1994), laissa (Henkilötietolaissa 523/1999), laissa (Kansanterveyslaissa 66/1972), laissa (Potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992) ja laissa (Poliisin avustustehtäviin osallistuvilla vapaaehtoisilla on vaitiolovelvollisuus myös poliisilain (872/2011) perusteella. Näitä lakeja sovelletaan myös tilanteissa, joissa toiminnassa on vapaaehtoinen työntekijä. Tämän vuoksi vapaaehtoistyö edellyttää vaitiolovelvollisuutta myös

sellaisissa työtehtävissä, joissa on mukana jokin kolmas osapuoli esimerkiksi naapuri, joka tarvitsee apua oman pihansa hoidossa. Vaitiolo takaa sen, että autettava henkilö pystyy luottamaan auttajaansa ja siihen ettei hänen yksityisasioitansa päädy kenenkään ulkopuolisen tietoon. Näin ollen auttaja osoittaa oman arvostuksensa autettavaa kohtaan sitoutumalla noudattamaan vaitiolovelvollisuuttaan. (Vapaaehtoinen pelastuspalvelu, 2021)

Suomessa tapahtuva puistokummitoiminta on vielä hyvin alkuvaiheessa verrattuna siihen, millaista toiminta on kansainvälisesti eri puolilla maailmaa. Kansainvälisissä malleissa toimintaa on harjoitettu jo paljon pidemmän aikaa kuin meillä täällä Suomessa, jolloin toiminnasta on tullut jo paljon organisoidumpaa ja suurempaa. Seuraavissa luvuissa käyn tarkemmin lävitse kansainvälistä puistokummitoimintaa yleisellä tasolla ja millaisissa erilaisissa kohteissa tällaista toimintaa harjoitetaan ja miten nämä mallit eroavat keskenään toisistaan.

3.2 Kansainväliset puistokummimallit

Friends Group on termi, joka tarkoittaa suomeksi ystävyysryhmää. Nämä ryhmät toimivat julkisten puistojen vapaaehtoisina työntekijöinä ympäri maailmaa. Julkisen puolen vähäisen varallisuuden ja suurten leikkauksien myötä on muodostunut ryhmä ihmisiä, jotka osallistuvat omalla aktiivisuudellaan puistojen ylläpitoon ja parannuksiin. Puistojen vapaaehtoistoimintaa voidaan tukea ammattityövoimalla ja varainkeruutapahtumia järjestämällä ja lisäksi puistoille voidaan kerätä varoja esimerkiksi yrittäjiltä. (Jakonen, 2019)

Etelä- ja Länsi-Lontoossa on viheralueita, jotka vaihtelevat paikallisten viranomaisten omistuksissa olevista puistoista ja virkistysalueista aina luonnonsuojelualueisiin. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisille ei ole asetettu laillisia velvoitteita puistojen ja viheralueiden huolehtimisen osalta. Tämän vuoksi vapaaehtoisten osallisuus puistojen suojelussa ja huolehtimisessa onkin elintärkeää niiden viihtyvyyden ja kunnon takaamiseksi.

Vapaaehtoiset ovat mukana myös monissa erilaisissa projekteissa, joiden tarkoituksena on yrittää muuttaa ihmisten käyttäytymismallia omaan asuinympäristönsä. Näissä projekteissa keskitytään kestäväen kehityksen edistämiseen muun muassa energian säästökeinoin, viljelemällä, ilman laadun parannuskeinoin ja jätteiden vähentämiseen uusiokäytön, kierrätyksen ja kompostoinnin avulla. (Habitats & Heritage, 2024)

Olen valinnut työhöni kolme erilaista kansainvälistä kohdetta, jotka ovat mukana ystävyysryhmän toiminnassa. Kriteerit näiden puistojen valintaan tein niiden poikkeavuuksien perusteella, joita ovat puistojen kokoluokat, vapaaehtoisten työskentelykohteet ja alueet,

ilmasto, alueen vilkkaus, kasvillisuus ja historiallisuus. Halusin puistojen olevan toisistaan hyvin erilaisia, jotta ystävyysryhmien toiminnasta tulisi mahdollisimman laaja kokonaiskuva. Isosta-Britanniasta kohteekseni valikoitui kaksi eri kohdetta, koska tässä maassa ystävyysryhmä on ollut heillä toiminnassa jo vuodesta 2010 ja se on siellä kehittynyt jo hyvin pitkälle. Valitsin tästä maasta kuitenkin toisistaan hyvin poikkeavat kohteet verraten keskenään kokoa ja puiston käyttötarkoitusta. Etelä-Australian puiston valitsin kohteekseni, koska se on kohteena aivan erilainen kuin taas nämä kaksi aiempaa puistoa. Tässä puistossa kiinnostukseni heräsi erityisesti puiston kasvillisuuden ja yöpymismahdollisuuden vuoksi. Esittelen nämä kohteet seuraavissa luvuissa.

3.2.1 Astor Park

Isossa-Britanniassa sijaitseva Astor Park on kokoluokaltaan keskikokoiseksi (1,3 hehtaaria) luokiteltava puisto. Sitä on kunnostettu vuonna 2006 osana East Renewal Scheme – ohjelmaa ja se on saanut nimityksensä Lady Nancy Astorin mukaan, joka olikin Plymouth Suttonin ensimmäinen naispuolinen kansanedustaja. Astor Parkiin on kävelymatkaa kaupungin keskustasta vain alle mailin verran, mutta sinne on mahdollista matkustaa myös julkisia kulkuvälineitä käyttäen. Lähin linja-autopysäkki löytyykin Embankment Roadin varrelta puiston pohjoispuolelta. Autoille pysäköintimahdollisuuksia löytyy myös puiston viereisiltä katualueilta. Puistossa on paljon tasaista nurmialuetta, leikkialue (kuva 2), jossa on kiipeilyteline, keinuja ja monipuolisia pelialueita, jotka koostuvat täysikokoisesta koripallokentästä ja jalkapallokentästä. (Plymouth, 2024)

Kuva 2. Astor Parkin leikkialue (Glencoe Park District, 2024).

Astor Parkissa toimii oma ystävyysryhmä (Friends of Parks Group) ja he huolehtivat paikallisesta puistosta ja sen viheralueesta. Ystävyysryhmä on yhteistyössä Plymouthin kaupunginvaltuuston kanssa parantaakseen oman alueensa viheralueita ja kehittääkseen yhteisönsä. Ryhmän jäsenet pääsevät osallistumaan puistossa erilaisiin asioihin, kuten järjestämään yhteisötapahtumia, suojelemaan luontoa, hoitamaan puutarhoja, keräämään roskia ja järjestämään erilaisia kampanjoita puistossa ja viheralueilla. Eripuolilla Plymouthin kaupunkia toimii tällä hetkellä jo 16 ystävyysryhmää. Friends of Parks Group ryhmään on mahdollista hakeutua mukaan Plymouthin omilta kotisivuilta. (Plymouth, 2024)

3.2.2 Para Wirra Conservation Park

Etelä-Australiassa sijaitseva Para Wirran puisto on tunnettu kullastaan, jota sieltä löydettiin ensimmäisen kerran jo 1860-luvulla. Tämän jälkeen kaivostoimintaa jatkettiin aina 1930-luvun puoliväliin asti, mutta kuitenkin hyvin pienimuotoisena toimintana. Kaivostoiminnasta on jäänyt jäänteitä, joita voi nähdä puiston pohjoispuolella järjestettävissä opastuskierroksilla. Barossa Goldfields Historical Society on vapaaehtoisten ryhmä, jotka ylläpitävät Para Wirran puiston toimintaa ja järjestävät opastuskierroksia kaivoksella. (National Parks and Wildlife Service, 2024)

Kuva 3. Para Wirra Conservation Parkin leirintäalue (National Parks and Wildlife Service, 2024).

Para Wirraan kuuluvat kolme eri kansakuntaa, joita ovat: Peramangk, Ngadjuri ja Kaurna. Kaurnan kielellä Para tarkoittaa jokea, puroa tai kuilua ja Wirra tarkoittaa metsää eli Para Wirra tarkoittaakin metsää, jossa virtaa vesi. Yksi puiston suosituimmista paikoista onkin järvi, jossa voi viettää aikaa grillaten tai ihailien näkymiä merelle päin. Puistossa on myös paljon esteettömiä oleskelualueita, jotka ovat hyvin suosittuja paikkoja perhejuhlien järjestämiseen. Wirran leirintäalueelta (kuva 3) on mahdollista vuokrata teltoja, pieniä matkailuautoja ja asuntoautoja, joissa vieraiden tai muiden matkailijoiden on mahdollista majoittua. Alueella oleville palveluihin kuuluvat myös ilmaiset grillit, leirikeittiö ja esteettömät saniteettitilat. (National Parks and Wildlife Service, 2024)

Para Wirra Conservation Park on loistava ajanviettopaikka mihin aikaan vuodesta tahansa. Viileämpänä ajanjaksona puistossa kannattaa kokeilla haastavampia vaellusreittejä ja loppupalven ja kevään välillä voi puistossa nähdä, kuinka luonto herää eloon kauniiden luonnonkukkien saattamana. Lämpimänä kautena puisto on täydellinen paikka piknikin viettoon, grillaamiseen tai rauhalliselle kävelylenkille järven ympäri. Puistosta löytyy myös uusi Natureplay Forest (kuva 4), joka on hyvin suosittu leikkimetsä lasten keskuudessa. Metsässä voi kiipeillä ja leikkiä luonnonmateriaaleista tehdyillä telineillä ja erikorkeuksilla olevilla tasanteilla. (National Parks and Wildlife Service, 2024)

Kuva 4. Para Wirra Nature Playspace -leikkimetsä (Landscape Australia 2020).

Para Wirrassa toimii luonnonsuojelupuiston ystävyysryhmä (kuva 5), joka on perustettu vuonna 1989. Alkuaikoina puistoon on rakennettu pieni taimitarha kasveille, jolloin ryhmän jäsenet opettivat siementen keräämistä ja kasvien istuttamista. Tässä puistossa pääseekin harjoittamaan vapaaehtoistyötä alueen alkuperäisten kasvien ja eläinten parissa. Puisto on suurelta osaltaan koskematon alkuperäistä kasvillisuutta, jota on peräti 2000 hehtaaria. Tämä osa puistoa on hyvin korkeasti suojeltua aluetta. Ystävyysryhmän jäsenenä voi puistossa harjoittaa rikkakasvien torjuntaa, joita ovat esimerkiksi: luusiemen, oliivi ja morsiusköynnös. Lisäksi vapaaehtoisten toimenkuviin voivat kuulua villieläinten tai kasvistojen tutkimista ja seuranta, varainhankintaa paikallisissa tapahtumissa, kouluryhmien ohjaamista, työskentelyä historiallisten tutkimusten parissa tai henkilökunnan auttamista ja kannustamista. (Friends of Parks South Australia, n.d.)

Kuva 5. Para Wirran luonnonsuojelijat (Friends of Parks South Australia, n.d.).

3.2.3 St James's Park

St James's Park on Lontoon keskustassa sijaitseva 23 hehtaarin kuninkaallinen kaupunginpuisto. Puisto on saanut nimensä keskiaikaisen sairaalan mukaan, joka on aikanaan omistettu pyhälle Jaakobille. Puistoa rajaavat Buckinghamin palatsi lännessä (kuva

6), Mall pohjoisessa, Horse Guards idässä ja Birdcage Walk etelässä. Puisto on historiallisesti hyvin merkittävä ja se kuuluukin 1-luokan historiallisten Royal Parks puistojen ja puutarhojen rekisteriin. Royal Parksiin kuuluu kahdeksan kuninkaallista puistoa, joista yksi näistä on St James's Park. Nämä puistot ovat hyvin tunnettuja kauniista maisemallisista kukkaisniityistään. Puistot ovat todella huoliteltuja, mutta ne tarjoavat myös samalla monelle eliölle suojaisan asuinpaikan jokien rannoissa, kaislikoissa, puutarhoissa ja metsissä. Puistot tarjoavatkin yli 3 700 selkärangattomalle eliölajille, harvinaisille polttokuoriaisille, sienille ja jäkäliille suotuisan elinympäristön. (The Royal Parks, n.d.)

St James's Parkissa sijaitsee pieni järvi, jossa on kaksi saarta West Island ja Duck Island, joista jälkimmäinen saari on saanut nimensä järven vesilintukokoelman mukaisesti. Järven yli kulkee sininen silta, jonka länsipuolella sijaitsee Buckinghamin palatsi ja idässä Swiren suihkulähde. Ankkasaaren eteläpuolella on Pelican Rockin Tiffanyn-suihkulähde ja lisäksi järven takana sijaitsee kansainyhteisön virastotalo. Puistossa on myös lasten leikkipaikka isolla hiekkalaatikolla ja lisäksi puistosta löytyy puulajeja, joita ovat punatammi, musta mulperipuu, tunnistamaton viikunapuu ja tunnistamaton plataani. (The Royal Parks, n.d.)

Kuva 6. Buckinghamin palatsi (Thrillophilia, 2023).

Vuonna 2020 julistettiin hyväntekeväisyysjärjestössä Royal Parks puistojen ilmastohätätila, jonka tarkoituksena oli laittaa ilmastonmuutos ja luonnonsuojelu tärkeysjärjestyksessä ensimmäiseksi. Puistojen vapaaehtoisten tavoitteena onkin tehdä nyt parempi paikka villieläimille luomalla uusia ja rikkaampia elinympäristöjä, muokkaamalla rakennuksia luontoystävällisimmiksi ja luomalla uusia kosteikkoja sekä matalia uomia veden hallitsemiseksi. Uusia suuria aloitteita on käynnistetty, joita ovat: Nature Thire ja Richmond Park ja Bushy Park Restoration Project. Näitä aloitteita ovat tukeneet People's Postcode Lottery'n pelaajat ja heidän vastuullaan onkin huolehtia puistoon asetetusta korkeasta standardista. Puistojen vapaaehtoistyöntekijäksi voi osallistua kaikki 18-vuotta täyttäneet ja vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet kansalaiset. Jokaiselle vapaaehtoistyöntekijälle löytyy varmasti oma mielenkiintoinen kohde sillä työtehtävinä voivat olla esimerkiksi Speaker's Corner, joka innostaa ja jakaa puiston tietoa vierailijoille. Lisäksi vapaaehtoisena voi myös suojella kuninkaallisen puiston biologisia eri lajeja, elinympäristöä tai ekosysteemejä. (The Royal Parks, n.d.)

4 Akaan kaupungin puistokummitoiminnan kehittäminen

Akaa on Pirkanmaan maakunnassa sijaitseva Suomen kaupunki, jossa asuu noin 16 500 asukasta. Pinta-alaltaan Akaan kaupunki on 314,38 km², josta vesistöjä on 21,12 km² ja sen väestötiheys on 55,9 asukasta km². Akaan taajama-aste on 87,4 %. Akaan taajamaväestö jakaantuu neljän eri taajaman kesken, joita ovat Toijalan keskustaajama, Viialan kirkonkylä, Kylmäkosken kirkonseutu ja Sotkia. Akaan naapurikuntiin kuuluvat: Hämeenlinna, Lempäälä, Urjala, Valkeakoski ja Vesilahti. (Akaan kaupunki, n.d.)

Akaan kaupunki on saanut alkunsa Toijalan kaupungin ja Viialan kunnan yhdistymisestä 1. tammikuuta 2007. Vuoden 2011 alusta Akaan kaupunkiin liittyi myös Kylmäkosken kunta. Toijala on asutukseltaan Viialaa väljempää ja alueeltaan laajempi. Toijala ja Viiala ovat asuinalueina vehreitä ja luonnonläheisiä. Suosittu virkistysalue puistoineen sijaitsee Toijalan Nahkialanlammella. Toijalan keskustaajamassa sijaitsee kaupungin hallinnollinen keskus ja kaupungintalo. Kunnanviraston palveluja on toiminnassa myös Viialan kirkonkylässä. (Akaan kaupunki, n.d.)

Akaan ja Viialan etäisyys on noin kahdeksan kilometriä. Toijalan keskustasta kulkeva Hämeentie kulkee Viialan Matomäkeen asti. Akaan liikenneyhteydet ovat hyvät niin naapurikuntiin kuin kauemmaskin. Rautatieasemia on Akaassa kaksi, jotka ovat Toijalan rautatieasema ja Viialan rautatieasema. Toijalassa yhtyvät Riihimäen ja Tampereen sekä Turun ja Toijalan väliset rautatiet. Lisäksi ratayhteys on myös Valkeakoskelle. Valtatie 3 kulkee myös Akaan kautta ja sen varrella on nykyään muun muassa ostoskeskus. (Akaan kaupunki, n.d.)

Viiala on entinen teollisuuspitäjä, jossa toimi Suomen ensimmäinen lastulevytehdas vuosina 1956–1978. Viialassa toimi myös 1990-luvun lamaan asti myös kolme merkittävää tehdastyönantajaa: viilatehdas, vaneritehdas ja nahkatehdas. 1996 Viialan viilatehdas siirsi toimintansa yrityskauppojen myötä ulkomaille. Konkurssiin kaatui nahkatehdas 1995 ja UPM-Kymmene sulki Viialan vaneritehtaan vuoden 2004 lopussa. Silloin päättyi myös 130-vuotinen teollinen toiminta. (Putkonen, 2008, ss. 3, 19)

4.1 Akaan kaupungin viheryksikkö

Akaan kaupungin viheryksikkö toimii osana teknistä toimea ja kunnossapitopalveluita. Sen vastuualueina ovat leikkipuistot, kaupunginpuistot, liikennevihreät ja kiinteistöjen piha-alueet,

jotka ovat kaupunkilaisten yleisesti käytettävissä olevia paikkoja. Kohteita ylläpidetään lakien ja asetusten määrittämän vähimmäistason mukaisesti. (Akaan kaupunki, n.d.)

Akaa-kummien työtehtävät on sovittava kaupungin strategiaan, joka pohjautuu viherympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapidon hoitotoihin. Kummeilla ei voi siis teettää viherpuolen varsinaisia työtehtäviä, koska varsinaiset kunnossapitotyöt ja vapaaehtoistyöt eivät voi olla samoja tai mennä päällekkäin toistensa kanssa. Kummien työtehtävät on sovittava aina etukäteen Akaan kaupunginpuutarhurin kanssa, ettei työtehtävien toiminnoista tulisi epäselvyyksiä kummallekaan osapuolelle. (Akaan kaupunki, n.d.)

4.2 Akaan kaupungin viheralueiden hoitoluokitukset

Akaan kaupungin kokonaispinta-ala on 314,38 km², josta maa-alaa on yhteensä 293,14 km². Kaava-alueella puistoyksikön alaisuuteen kuuluvat noin 343 hehtaaria. (Patana, 2015) Seuraavassa taulukossa on esitelty miten hoitoluokitukset jakautuvat määrällisesti Akaan eri taajamien välillä (taulukko 1).

Taulukko 1. Akaan kaupungin viheralueiden jakauma, hoitoluokittain ja taajamien välillä (Akaan kaupunki, mukaillen Silvennoinen, 2024).

Hoitoluokka	Akaa ha	Toijala ha	Viiala ha	Kylmäkoski ha
R1	0,5	0,5	0	-
R2	26,2	19,8	6,2	0,2
R4	6,9	2,2	4,7	-
A2	2,3	1,4	0,9	-
A4	12,1	3,3	8,8	-
M2	162,5	102,5	60,0	-
M3	11,7	11,7	0	-
yhteensä ha	222,2	141,4	80,6	0,2

Viheralueiden puhtaanapitotöistä vastaa Elinkeino- liikenne-, ja ympäristökeskus ja lisäksi myös Akaan kaupunki riippuen siitä kumman vastuulle alueet kuuluvat. Kaupungin puhtaanapitotyöt on jaettu kesä- ja talvitöihin, joista osa töistä on ulkoistettu myös yksityisille toimijoille. (Akaan kaupunki, n.d.) Akaan kaupungin viherkunnossapidon työtehtävät määräytyvät viheralueiden kunnossapitolukituksen RAMS 2020 mukaisesti jonka avulla voidaan määritellä puhtaanapidon intensiivisyys ja siisteystasot, joihin pyritään pääsemään. Viheralueiden hoito pyritään pitämään vaaditulla tasolla sen hoitoluokituksen mukaisesti. Lisäksi varmistetaan, että viheralueet olisivat käyttäjille aina turvalliset, viihtyisät ja siistit. (Viherympäristöliitto ry, 2020)

4.3 Akaan puistokummitoiminnan käynnistyminen

Akaan kaupungin puistokummitoiminta on saanut alkunsa asukkaiden omasta aloitteesta. Tämä aloite on tullut valtuuston käsiteltäväksi maaliskuussa 2022. Silloin asukkaat ovat kokeneet kaupungin omien resurssien olevan riittämättömät pitämään yleisistä alueista huolta niin, että ne olisivat tarpeeksi siistit ja viihtyisät asukkaiden käyttöön. Asia otettiin tuolloin käsiteltäväksi, mutta vasta keväällä 2023 uuden kaupunginpuutarhurin Marianne Pakolan toimesta asiaa alettiin lopulta viemään eteenpäin ja näin ollen toiminta pääsi vihdoinkin kunnolla käyntiin.

Asukkaita on houkuteltu mukaan erilaisin keinoin. Viialan yhtenäiskoululla järjestettiin 24.10.2023 yhdistysilta, jossa Marianne Pakola pääsi ensimmäisen kerran esittelemään puistokummitoimintaan liittyviä asioita. Osallistujat olivat hyvin kiinnostuneita Akaa-kummien toiminnasta. Marianne esitteli yhdistysillassa lyhyesti Akaan tulevaa kummitoimintaa ja että asukkaille tulnaisiin myöhemmin syksyllä järjestämään vielä kolme erinäistä tilaisuutta kyseisestä aiheesta. Näissä kolmessa tilaisuudessa kerrottiin tarkemmin millaista Akaa-kummien toiminta voisi olla ja miten toimintaan olisi mahdollista päästä mukaan. Nämä tilaisuudet järjestettiin 28.11.2023 Toijalassa kulttuuritalo Laaksoassa, 29.11.2023 Kylmäkosken koululla ja 30.11.2023 Viialan kirjastossa Viiala-salissa. Asukastilaisuuksiin osallistui yhteensä 17 henkilöä. Tilaisuuksien väkimäärä oli hieman pettymys, mutta ehkä asukkaat odottivat kevättä, jolloin toimintaa voitaisiin alkaa kunnolla käynnistämään.

Talven 2023–2024 aikana toimintaa on käynnistetty jo pienimuotoisesti, jolloin on tehty pienten metsien, leikkikentillä olevien lähimetsien ja ulkoilureittien omatoimista raivausta. Kevään tullen toiminta jouduttiin keskeyttämään lintujen pesimäkauden alkaessa. Akaan alueella ongelmaksi on muodostunut myös kuusissa oleilevat kirjanpajajat. Nämä kuoriaiset ovat noin puolen senttimetrin mittaisia kaarnakuoriaisia, jotka elävät kuusten kuoren alla ja

viioittavat kuusta ja tappavat kuusen lopulta. Nämä tuholaiset ovat sukunsa vahingollisin laji, ja ne voivat tappaa kuusia hyvin laajoiltakin alueilta. Niiden tuhot voivat olla siis hyvin merkittäviä ja taloudellisesti raskaita niin kaupungille kuin yksityishenkilöillekin.

(Viherympäristöliitto ry, 2024). Aasukkaat ovat tietoisia tästä tuholaisongelmasta ja he ovat olleetkin hyvin motivoituneita niiden torjuntaan yhdessä kaupungin kanssa. Kuusikoille onkin tehty jo hakkuita kirjanpainajien tuhoamiseksi. Aasukkaat myös tekevät omia havaintoja asian suhteen ja ilmoittavat mahdollisista havainnoistaan Marianne Pakolalle. Kevään aikana olisi tarkoituksena saada muitakin kummimalleja mukaan toimintaan esimerkiksi kitkentä- ja roskankeruuryhmät ja näihin ryhmiin omat vetäjänsä.

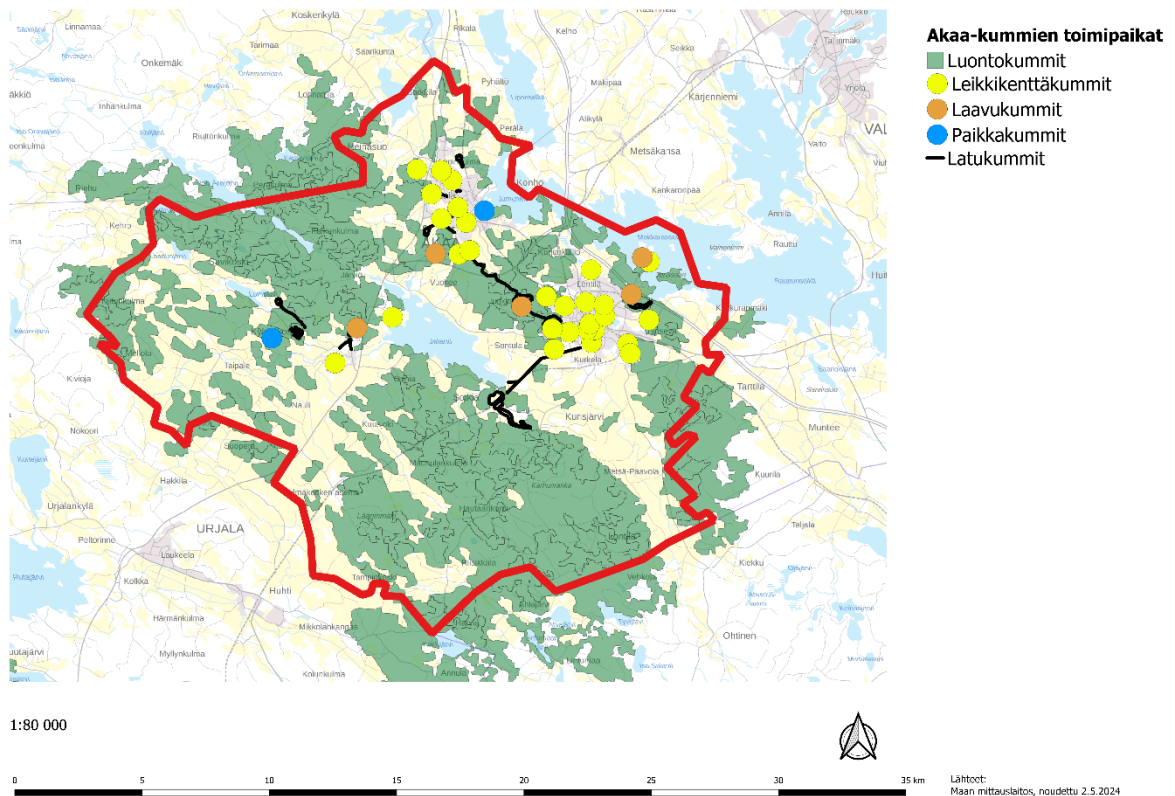
Akaan paikallislehden Akaan Seudun internetsivuilla on kannustettu lukijoita etsimään sopivia paikkoja maisemakukkapelloiksi. Ajatuksena olisi, että Akaan kaupungin tekninen toimi tarjoaisi Hellekesä-kukkaseoksen siemenet asukkaille ja asukkaat kylväisivät ne paikkoihin, jotka ovat hyväksi havainneet. Monet alueet ovat kuitenkin yksityisten omistuksissa olevia maita, joten tehtävä tuottaa paikan löytämisen vuoksi hieman haasteita.

Akaan yrittäjilläkin on herännyt kiinnostusta puistokummitoiminnan suhteen. He ovatkin omatoimisesti ryhtyneet omien maidensa ja lähitienoon raivauksiin puistokummitoiminnan tapaisesti. Tässäkin kaupunki ja yrittäjät ovat molemmat hyötäneet omilla tahoillaan. Molemmat ovat saaneet omia alueitaan siistimmiksi ja yrittäjät ovat saaneet samalla myös puujätteestä syntyvää haketta ja polttopuita omaan käyttöönsä. Tämänkaltainen yhteistyö on ollut hyvin merkittävää molemmille osapuolille ja sen ansiosta on saatu aikaiseksi avaruutta ja selkeyttä alueeseen maisemallisesti.

4.4 Akaan kaupungin puistokummimallit

Akaan puistokummimalleja kehittäessä on otettu huomioon asukkaiden tarpeet ja toiveet esimerkiksi käymällä asiaa yhdessä lävitse Akaan kaupungin järjestämissä tilaisuuksissa. Akaassa ei ole varsinaisia kaupunginpuistoja, vaan alueet ovat enimmäkseen erilaisia viheriöitä, joten tämän vuoksi kummien nimeksi päätettiin antaa Akaa-kummit eikä Akaan puistokummit. Lisäksi kummien toimipaikat (kuva 7) ovat laajat ja he toimivat hyvin monella eri sektorilla niin, ettei nimikettä voitu rajata ainoastaan viheralueilla olevien roskien keruuseenkaan. Kummien vapaaehtoistyöt ja kaupungin varsinaiset kunnossapitotyöt eivät voi olla samankaltaisia tai mennä yhdessä päällekkäin. Tämän vuoksi Akaa-kummeilla ei voida teettää myöskään varsinaisia viherpuolen työtehtäviä, koska vapaaehtoiset tehtävät ovat sovittava myös kaupungin kunnossapidon strategiaan.

Kuva 7. Akaa-kummien toimipaikat kartalla (Silvennoinen 2024).

Kummien toimintamalleiksi on muodostunut erilaisia tehtäviä, joista asukkaat voivat itse valita oman mielenkiintonsa mukaisen työtehtävän itselleen (kuva 8). Kummien työtehtävät ovat monipuolisia auttamiseen ja yhteiseen hyötyyn tukevia tekoja. Nämä tehtävät pyritään räätälöimään kummien omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti aina yhdessä kummien oman koordinaattorin kanssa. Työtehtäviin voi kuulua polttopuiden pilkkomista laavuilla tai innokkaana ja kannustavana hiittäjänä toimiminen muille laduilla oleville asukkaille, lisäksi kummina voidaan raivata vesakkoja reittien varsilta tai auttaa erilaisten tilaisuuksien järjestämisessä. Voi olla tilanteita, että naapuri tarvitsee apua pihansa hoidossa oman elämäntilanteensa vuoksi niin tällaiseenkin, naapuriapukummi on oiva ratkaisu. Lisäksi on puistokummeja, jotka keräävät joko roskia yleisiltä paikoilta tai luonnonkasvien siemeniä luonnonniityiltä. Kummitoimintaa on mahdollista tehdä yksin tai isoimmissa ryhmissä oman halukkuutensa mukaisesti. Kummien toiminta-alueita ovat Akaan kaupungin yleisiä alueita, joita ovat muun muassa uimarannat, kodat, metsät, kadut ja leikkipaikat. Toimintaan eivät kuulu yksityisten omistuksessa olevat piha-alueet kuten taloyhtiöiden pihat, ellei asiasta erikseen sovita esimerkiksi naapuriapukummina toimimisessa.

Kuva 8. Akaa-kummien käytössä olevat toimintamallit (Silvennoinen, 2024).

5 Akaa-kummin käsikirjan laatiminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda Akaan kaupungille toiminnallinen käsikirja, jota kaupungin asukkaat pystyvät hyödyntämään omassa puistokummitoiminnassaan. Käsikirjan tarkoituksena on ohjata Akaa-kummeja turvalliseen, käytännölliseen ja miellyttävään työntekoon antaen samalla Akaan puistokummitoimintaan tarvittavia tärkeitä tietoja.

Akaan-kummin käsikirjalla on myös oma luomisprosessinsa, jota tulen avaamaan paremmin seuraavissa luvuissa. Tulen käymään vaihe vaiheelta lävitse joka osion, jotka käsittävät lähtötilanteen, toteutusvaiheen ja tulokset. Tämä prosessi toi kokonaisuudessaan itselleni paljon kokemusta ja kehitystä tämänkaltaista toimintaa kohtaan, josta minulla ei ollut ennestään paljoakaan pohjatietoa.

5.1 Lähtötilanne

Akaan kaupungin asukkaat ovat tehneet toimintaan liittyen valtuustoaloitteen 29.3.2022 (Liite 2). Asialle ei kuitenkaan vielä siinä vaiheessa olla tehty juuri mitään. Vasta kun keväällä 2023 Marianne Pakolasta tuli Akaan uusi kaupunginpuutarhuri niin hän otti asian uudelleen käsittelyyn ja alkoi viemään asiaa eteenpäin. Uusi kaupunginpuutarhuri halusi alkaa kehittämään kummitoimintaa ja tarjosi kesällä 2023 Akaa-kummien käsikirjaa minulle opinnäytetyönä tehtäväksi. Käsikirjan olisi tarkoitus olla kummeille yleishyödyllinen apuväline kummi työskentelyyn. Kiinnostuin opinnäytetyönaiheesta ja aloin viemään asiaa eteenpäin, että pääsisin aloittamaan käsikirjan työstämisen.

Aloitin käsikirjan suunnitteluvaiheen syksyllä 2023, jolloin opinnäytetyöni aihe varmistui. Tämän jälkeen otin yhteyttä Akaan kaupunginpuutarhuriin Marianne Pakolaan ja sovin hänen kanssaan tapaamisen haastattelua varten. Tapasimme Mariannen kanssa lokakuussa 2023 jolloin suunnittelimme yhdessä millainen kirjan sisältö, tulisi olemaan ja mitkä oleelliset tiedot kummitoiminnasta tulisi löytyä käsikirjasta. Sain häneltä ehdotuksia myös erilaisiin tietolähteisiin, joita voisin hyödyntää työssäni. Tämän tapaamisen jälkeen aloin kokoamaan hyödyllisiä tietoja erilaisista lähteistä, joita käytin käsikirjan teossa. Sovimme myös, että käsikirjasta tulisi paperinen versio, joka jaettaisiin kaikille puistokummina toimiville kansalaisille ja e-versio, jotta opas olisi helposti luettavissa myös sähköisesti. Tietoja syventäessäni pyysin lisätietoja Mariannelta.

5.2 Toteutusvaihe

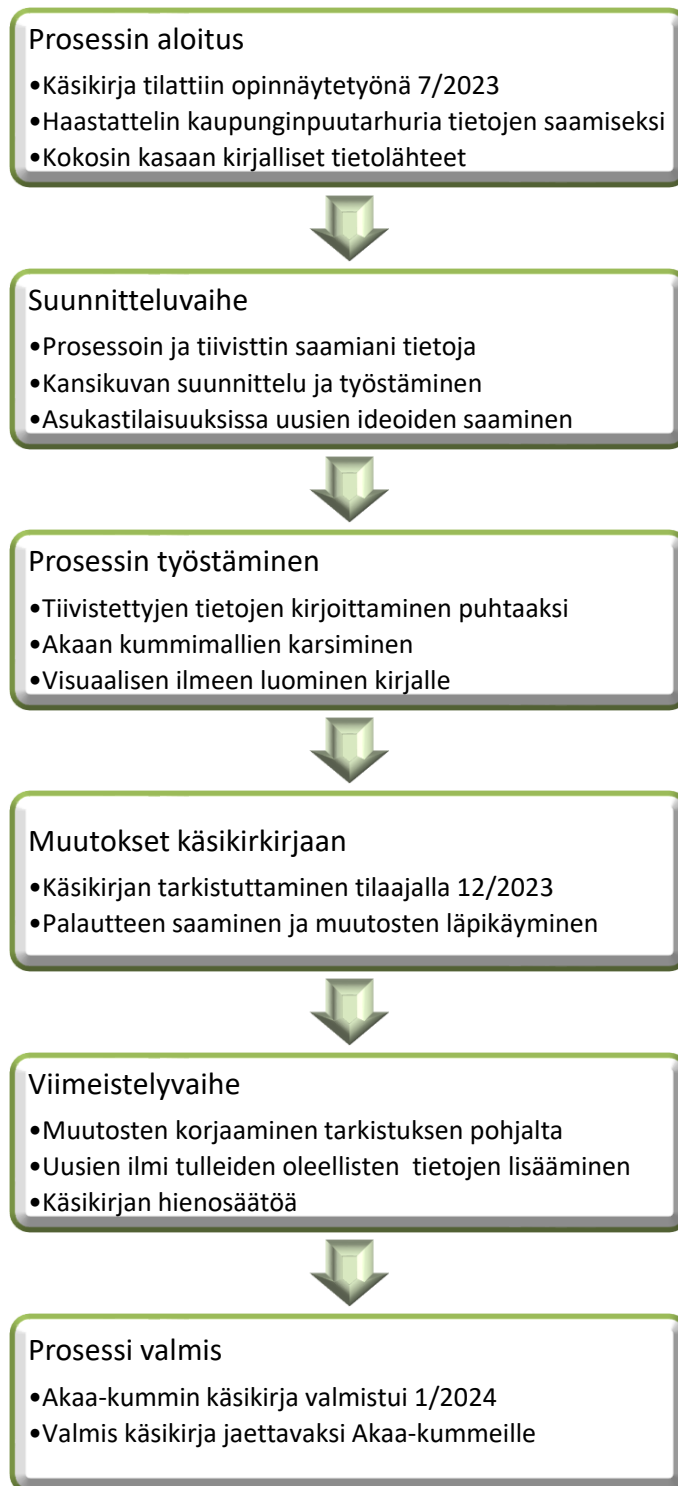
Laatiessani käsikirjaa pidin huolta siitä, että toin esille kaikki sellaiset ammatillisesti tärkeät ja hyödylliset asiat, joita kummien toiminnassa tarvitaan. Suunnittelin käsikirjan tekstiosuuden Microsoft Office Word -ohjelmalla ja kiinnitin siinä erityistä huomiota juuri Akaan omien toimintamallien ylös nostamiseen ja siihen, että asiasältö olisi mahdollisimman helppolukuista ja selkeää. Kummien toiminta-alueita ja työtehtäviä on eripuolilla Akaan seutua. Kummit voivat itse vaikuttaa siihen, millä alueella he toimivat ja mikä on heidän työtehtävänsä. Toin kirjassa selkeästi esille nämä työtehtävät, että kummin olisi helpompi miettiä omaa työtehtäväänsä ennen kummiksi ilmoittautumista. Kirjassa kerrotaan myös ketkä voivat toimia kummeina ja millaiset erilaiset ryhmät siihen voivat liittyä. Lisäksi kirjan lopusta löytyvät yhteystiedot, joihin yhteyttä ottamalla pääsee mukaan kummitoimintaan.

Kirjasta löytyvät myös tärkeät ja oleelliset tiedot kuten turvallisuuteen ja vakuutukseen liittyvät tiedot. Kummien on oltava erityisen varovaisia työtä tehdessään, koska he itse vastaavat omasta turvallisuudestaan niin työvälineitä käyttäessään kuin roskia kerätessään. Näihin asioihin kiinnitinkin erityistä huomiota kirjaa tehdessäni ja yritin, että nämä asiat olisivat mahdollisimman selkeästi ilmaistu kummeille. Jos kummille sattuisi tapaturma työtä tehdessään olisi erittäin tärkeää, että tämä tieto löytyisi nopeasti ja selkeästi kummien käsikirjasta. Näin ollen kummi pääsisi nopeasti sairaanhoidon piiriin ja tietäisi miten jatkon kanssa pitää toimia.

Halusin tuoda kirjan visuaaliseen puoleen mukaan aiheeseen liittyvää värimaailmaa, siten, että sitä ei olisi myöskään liian häiritsevästi. Valitsin kirjassa olevan toistuvan värimaailman, jotka olivat vihreän eri sävyt. Lisäksi halusin tuoda kirjaan kuvia, jotka liittyivät kummitoiminnan tehtäviin ja niissäkin värimaailma toistui samana. Haasteita kirjan tekovaiheessa oli tietopohjan tiivistämisessä, koska hyödynsin kirjaani tehdessä Helsingin kaupungin puistokummien käsikirjaa ja heidän kirjassaan oli paljon sellaista tietoa mitkä eivät kohdanneet lainkaan Akaan kaupungin toiminnan kanssa. Lisäksi jouduin miettimään, mitkä ovat juuri Akaan puistokummien toimintaan liittyvät pääkohdat, joita käsikirjassani tuotaisiin esille.

Kerron miten Akaa-kummin käsikirjan prosessi eteni vaihe vaiheelta (kuva 9). Käyn siinä lävitse käsikirjan tekoon liittyviä asioita, joita kohtasin sitä tehdessäni ja mitä eri kohtia jouduin ottamaan siinä huomioon. Siinä ilmenee aloitus ajankohta ja kirjan valmistumisajankohta sekä lisäksi siinä on asioita, joita prosessoin kirjan tekovaiheessa.

Kuva 9. Akaa-kummin käsikirjan aikataulu ja vaiheet (Silvennoinen 2024).

5.3 Tulokset

Akaa-kummin käsikirja on Akaan kaupungille suunnattu ja kehitetty aktiivisten vapaaehtoisten kummien opas, jota kummit voivat hyödyntää omassa toiminnassaan. Tämä käsikirja on suunnattu jokaiselle Akaan kaupungin tai naapurikunnan asukkaalle, joka haluaa olla mukana osana vapaaehtoiskummitoimintaa Akaan kaupungilla. Jokainen Akaa-kummi saa omakseen tämän käsikirjan vapaaehtoistyötä aloittaessaan.

Käsikirjassa kerrotaan Akaan kummitoiminnan alkamisesta ja millaista se juuri heidän kaupungissaan on. Kirjassa on yleishyödyllistä tietoa puistokummien toimintaan liittyen kuten millaisia toiminta-alueita heidän käytössään on ja millaiset alueet eivät heille kuulu. Kirjassa kerrotaan erilaisista puistokummiryhmistä ja miten niitä voidaan muodostaa sekä käydään lävitse erilaisia kummien työtehtäviä. Lisäksi kirjassa on kerrottu roskien ja jätteiden keräyksestä ja millaisia työvälineitä kummit käyttävät.

Kirjassa on kerrottu myös turvallisuuteen ja vakuutukseen liittyvistä asioista, jotka ovat hyvin tärkeässä osassa kummityöskentelyä. Nämä asiat ovat tärkeitä ottaa huomioon ennen kummiksi ryhtymistä, koska kummit ovat työtä tehdessään kuitenkin aina omillaan ja heidän on tiedostettava ympärillä olevat mahdolliset vaarat, joita työssä voi sattua.

Työturvallisuuslakia 23.8.2002/738 sovelletaan vapaaehtoistyötä teettäviin työnantajiin siten kuin 55 §:ssä säädetään. Tämän pykälän mukaan työnantaja on velvollinen huolehtimaan, että hänen työntekijöidensä turvallisuudelle tai terveydelle ei aiheudu haittaa tai vaaraa työtä tehdessä. Työntekijän on noudatettava turvallisuusohjeita ja hänen on käytettävä hänelle annettuja työhön tarkoitettuja henkilösuojaimia ja apuvälineitä. (Finlex, 2002) Kirjan lopussa on kerrottu vapaaehtoistyön koordinaattorin yhteystiedot kehen kummit ovat aina yhteydessä, jos heillä on jotakin mieltä askarruttavaa tai mitä tahansa kummityöhön liittyvää asiaa.

6 Päätelmät ja kehitysideat

Viheralueilla tapahtuva vapaaehtoistoiminta edistää ihmisen yhteisöllisyydentunnetta ja edistää hyvinvointia monella eri osa-alueella (Kuva 1). Siksi onkin suotavaa, että tämän kaltaista toimintaa kannatetaan ja kehitetään eteenpäin. Se on myös hyvin palkitsevaa niin vihertyötaitekeväälle kuin työnantajallekin. Molemmat puoliskot siis hyötyvät tästä konseptista omilla tahoillaan. Työntekijä sekä työnantaja pystyvät yhdessä luomaan omasta asuinalueestaan itselleen omiin tarpeisiinsa mukautuvaa viheraluetta. Nämä ovat niitä asioita, joista oma mielenkiintoni heräsi Akaa-kummien toimintaa kohtaa. Minusta oli mielenkiintoista päästä mukaan tähän toimintaan ja antaa oma työpanokseni tekemällä Akaan kaupungille tämä kummienkäsikirja.

Kummitoiminnan olisi tarkoitus käynnistyä kunnolla kevään 2024 aikana ja siksi heidän tilaamansa Akaa-kummin käsikirja valmistuu juuri oikealla hetkellä heidän käytön tarvettansa ajatellen. Olen saanut aikaiseksi mielestäni hyvin kattavan, mutta samalla myös helppolukuisen ja tarpeeksi tiivistetyn käsikirjan, josta kummien on helppo etsiä itselleen kaikki sellainen hyödyllinen tieto, jota he tarvitsevat toiminnassaan. Akaan kaupungin yksi keskeisemmistä toiveista oli se, että käsikirja olisi juuri heidän oman toimintamallinsa mukaisesti toteutettu. Mielestäni olen tässä asiassa onnistunut hyvin ottamalla huomioon kummien toimintatehtävät juuri Akaan kaupungin alueella.

Tämän prosessin aikana minulle on herännyt ajatuksia siitä, miten Akaan kaupunki voisi jatkossa kehittää toimintaansa. Ensinnäkin molempien osapuolten kannalta olisi hyvä sopia toimintaan jonkinlainen sitoutumisaika. Kummitoiminta ei ole kertaluonteista tekemistä, joten mielestäni toimintaan olisi hyvä sitoutua esimerkiksi vuodeksi kerrallaan. Näin voitaisiin varmistua siitä, että kummi on tosissaan mukana kummitoiminnassa. Lisäksi kummien kanssa olisi hyvä pitää yhteinen toimintapaikkojen katselmus, vaikka kolme kertaa vuodessa. Katselmuksessa olisi hyvä käydä lävitse kaikki sellainen oleellinen tieto mitä kummien tai koordinaattorin mieleen on tullut toiminnan kehitystä ajatellen. Tällaisia voisivat olla erilaiset ongelmakohdat tai tarpeet, joita toiminnan aikana on ilmennyt. Lisäksi säännöllinen opastaminen olisi mielestäni tarpeellista ainakin toiminnan alkuvaiheessa ja aina silloin, kun uusia kummeja tulee mukaan toimintaan. Helsingin mallin mukaan puistokummeille järjestetään aina vuoden lopulla juhlat, joka on kiitostilaisuus mukana toiminnassa oleville kummeille. Tilaisuudessa kerrotaan kuluneesta vuodesta, ja nautitaan yhdessäolosta, tarjoiluista sekä ohjelmasta. (Puistokummin käsikirja Helsinki, 2020) Tämänkaltainen kiitosjuhla olisi hyvä myös mielestäni Akaaseenkin. Tilaisuudessa kummit voisivat tutustua paremmin toisiinsa ja vaihtaa kummitoimintaan liittyviä kuulumisia kuluneen vuoden ajalta.

Kummeille voisi tehdä oman puhelimella toimivan ryhmän, jossa he voisivat jakaa kokemuksiaan ja kuulumisiaan.

Akaa-kummin käsikirja on tarkoitus jakaa keväällä 2024 kaikille aloittaville Akaa-kummeille tulostettuna versiona. Lisäksi Akaan kaupungin omille internetsivuille tulee kirjasta oma versio, joka on kaikkien saatavilla ja nähtävillä. Käsikirjassa on paljon sellaista hyödyllistä tietoa, mitä vapaaehtoistoiminnassa tarvitaan ja millaisia asioita siinä on otettava huomioon. Kirjaa voivatkin hyödyntää kaikki sellaiset tahot, jotka harjoittavat jonkinlaista viheralueilla tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa.

Lähteet

Akaan kaupunki. (n.d.). *Katujen kunnossapito*. Haettu 3.3.2024 osoitteesta

<https://akaa.fi/asuminen-ja-ymparisto/infra/kadut/katujen-kunnossapito/>

Akaan kaupunki. (n.d.). *Perustietoa*. Haettu 31.1.2024 osoitteesta [https://akaa.fi/meidan-](https://akaa.fi/meidan-akaa/perustietoa/)

[akaa/perustietoa/](https://akaa.fi/meidan-akaa/perustietoa/)

Akaan kaupunki. (n.d.). *Tule keskustelemaan Akaan puistokummitoiminnasta*.

<https://akaa.fi/tule-keskustelemaan-akaan-puistokummitoiminnasta/>

Akaan kaupunki. (2022). *Leikki- ja lähiliikuntapaikkojen turvallisuusasiakirja*.

<https://akaa.fi/wp-content/uploads/2022/02/Leikki-ja-lahiliikuntapaikkojen-turvallisuusasiakirja-2022.doc>

Akaan kaupunki. (n.d.). *Yhdistysilta Viialan yhtenäiskoululla tiistaina 24.10.2023 klo 17*.

<https://akaa.fi/yhdistysilta-viialan-yhtenaiskoululla-tiistaina-24-10-2023-klo-17/>

Astor Neighborhood Association. (2020). *Astor Park & Shelter*.

<https://www.astorneighborhood.org/parks>

Finlex. (2021). Työturvallisuuslaki 738/2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L6P55>

Friends of Parks South Australia. (n.d.). *Friends of Para Wirra Conservation Park*.

<https://friendsofparks.org.au/members/members-directory/friends-of-para-wirra-conservation-park/>

Friends of Parks South Australia. (n.d.). Friends of Para Wirra Conservation Park [kuva].

<https://friendsofparks.org.au/members/members-directory/friends-of-para-wirra-conservation-park/>

Habitats & Heritage. (2024). *Friends of Parks groups*. <https://habitatsandheritage.org.uk/our-work/parks-nature/friends-of-parks-groups/>

Glencoe Park District. (2024). Astor Park [kuva].

<https://glencoeParkDistrict.com/location/astor-park>

Helsingin kaupunki. (n.d.). *Puistokummin käsikirja*.

<https://vapaaehtoistoiminta.hel.fi/uploads/2021/02/58350218-puistokummiin-kasikirja18.pdf>

Jakonen, T. (2019). *Osallistumisen mallit viheralueiden ylläpidossa*. [opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019102620259>

Konijnendijk C. (2021). The 3-30-300 Rule for Urban Forestry and Greener Cities. *Journal of Forestry Research*, 4, ss. 1-4, (2021). <https://link.springer.com/article/10.1007/s11676-022-01523-z>

Kansalaisareena. (2020). *Vapaaehtoiselle*.

<https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoiselle/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>

Kuntaliitto. (2020). *Ekologinen kestävyys tuo kaupungeille mahdollisuuksia ja haasteita*.

<https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2020/ekologinen-kestavyys-tuo-kaupungeille-mahdollisuuksia-ja-haasteita>

Landscape Australia. (2020). Para Wirra Nature Playspace [kuva].

<https://landscapeaustralia.com/articles/2020-national-landscape-architecture-awards-la-award-for-play-spaces-1/>

National Parks and Wildlife Service. (2024). Para Wirra Conservation Park.

<https://www.parks.sa.gov.au/parks/para-wirra-conservation-park>

National Parks and Wildlife Service. (2024). Para Wirra Conservation Park [kuva].

<https://www.parks.sa.gov.au/parks/para-wirra-conservation-park>

Opetushallitus. (2024). *Yhteisöllisyys*. [https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-](https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys)

[kasvattajat/yhteisollisyys](https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys)

Parks Community UK. (n.d.). *Setting up a Friends of Parks group*.

https://parkscommunity.org.uk/how_to_guide/lets-be-friends/

Patana, M. (2015). *Akaa kaava-alueiden viheralueiden hoitoluokitus*. Opinnäytetyö.

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015061113126>

Plymouth. (2024). *Astor Park*. <https://www.plymouth.gov.uk/astor-park>

RAMS 2020. (2020). *Päätöksentekijän opas viheralueiden kunnossapitoluokitukseen*.
https://www.vyl.fi/site/assets/files/3225/vyl_rams_paatöksentekijanopas_valmis.pdf

Shutterstock. (2016). Buckinghamin palatsi Lontoossa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa
[kuva] <https://www.shutterstock.com/fi/image-photo/buckingham-palace-london-united-kingdom-457812985>

The Royal Parks. (n.d.). *St James's Park*. <https://www.royalparks.org.uk/>

Vapaaehtoisten Helsinki. (2024). *Puistokummit*.
<https://vapaaehtoistoiminta.hel.fi/tehtavat/puistokummit/>

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu. (2021). *Vaitiolovelvollisuus ja salassapitositoumus*.
<https://vapepa.fi/2021/04/08/vaitiolovelvollisuus-ja-salassapitositoumus/>

Viherympäristöliitto. (2017). *Kaupunkivihreä: opas toimintaan*.
https://www.vyl.fi/site/assets/files/1430/who-opas_kaupunkivihrea_-_opas_toimintaan.pdf

Viherympäristöliitto. (2024a). *Kirjanpainaaja*.
<https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/tietopankki/haitalliset-kasvintuhoojat/kirjanpainaaja/>

Viherympäristöliitto. (2024b). *Niityt ovat arvokkaita - niiden arvostusta on lisättävä*.
<https://www.vyl.fi/uutiset/niityt-ovat-arvokkaita-niiden-arvostusta-on-lisattava/>

Viialan vaneritehtaan teollisuusympäristö. *Rakennushistoriallinen selvitys raportti 30.5.2008*
Tmi Lauri Putkonen. https://akaa.fi/wp-content/uploads/2022/02/Akaan_YK_selostus_luonnos_14022022.pdf

Liite 1. Akaa-kumminkäsikirja

AKAA-KUMMIN
KÄSIKIRJA

AKAA-KUMMIT

Akaa-kummitoiminta on Akaan kaupungin infrapalveluiden organisoimaa viheralueilla tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa. Toiminta on saanut alkunsa vuoden 2022 valtuustoaloitteen pohjalta. Keväällä 2023 toimintaa alettiin viedä eteenpäin ja kehittämään kaupunginpuutarhuri Marianne Pakolan koordinoimana.

Kummitoiminta on arvokasta työtä, joka antaa asukkaille mahdollisuuden vaikuttaa oman asuinalueensa viihtyvyyteen ja arvostukseen. Toiminta on palkitsevaa, koska se lisää virkistysalueiden kauneutta ja antaa arvostusta myös muilta alueiden käyttäjiltä. Kummitoiminnassa mukana olemisella saa hyötyliikuntaa, reipasta mieltä ja pääsee tutustumaan samalla myös uusiin ihmisiin.

KUMMIEN TOIMINTA-ALUEET

Kummien toiminta-alueita ovat Akaan kaupungin yleisiä alueita, joita ovat mm. uimarannat, kodat, metsät, kadut ja leikkipaikat. Toimintaan eivät kuulu yksityisten omistuksessa olevat piha-alueet kuten taloyhtiöiden pihat.

KUKA VOI TOIMIA KUMMINA

Kummiksi voi ryhtyä kuka tahansa Akaan kaupungin asukas tai lähikuntalainen, jolla on halu toimia yhteisen hyvän eteen.

Puistokummiryhminä voivat puolestaan toimia yhdistykset, päiväkodit, koulut ja yritykset sekä muut vastaavat ryhmät. Ryhmänä toimimiseen tarvitaan yhteisöstä aina joku, joka ryhtyy ryhmän yhdyshenkilöksi. Hänen tietonsa kirjataan Akaa-kummien rekisteriin yhteisön nimen lisäksi. Yhdyshenkilön tehtäviin kuuluu asioiden hoitaminen ja yhteydenpito Akaa-kummien koordinaattorin kanssa.

MITÄ KUMMI VOI TEHDÄ

Akaa-kummit työskentelevät oman aikataulun ja jaksamisensa mukaisesti.

Työ on kuitenkin useimmiten kuin kerran tapahtuvaa toimintaa.

Kummien työtehtävät sijoittuvat eripuolille Akaan kaupunkia. Työtehtävät ja hoidettavat alueet pyritään aina räätälöimään kummien omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti yhdessä koordinaattorin kanssa.

Kummien tehtäviä

- Laavukummi, joka järjestää polttopuut tulipaikoille
- Latukummina toimii innokas hiihtäjä
- Luontokummi raivaa vesakot reiteiltä
- Leikkikenttäkummilla oma nimikkoleikkikenttä
- Tapahtumakummi auttaa tilaisuuksissa
- Naapuriapu-kummi auttaa pihan hoidossa
- Puistokummi kerää roskia
- Luonnonniittykummi kerää luonnonkasvien siemeniä
- Haihunkoski-kummi
- Kylmäkoski-kummi
- Tapahtumiin osallistuminen

Puistokummitoimintaan liittyviä parannus- ja kehittämissuhteita, joita tässä oppaassa ei mainita voi esittää Akaa-kummien omalle koordinaattorille.

MITEN PÄÄSTÄ MUKAAN TOIMINTAAN

Akaa-kummiksi pääsee mukaan ilmoittamalla virka-aikana kummien koordinaattorille kaupunginpuutarhuri Marianne Pakolalle. Yhteystiedot löytyvät sivulta 4. Kummiksi ilmoittautuja voi ilmoittaa samalla myös muita perheenjäseniään mukaan toimintaan.

ROSKAT JA JÄTTEET

Kun autat puistojen puhtaanapidossa niin kerää roskat puistosta löytyvään lähimpään roska-astiaan tai syväkeräysastiaan, jos sellainen löytyy. Jos puistojen roska-astiat ovat tulleet täyteen niin roskasäkit suljetaan huolellisesti ja jätetään siististi roska-astian viereen, jonka jälkeen ilmoitetaan viipymättä koordinaattorille säkkien tarkka sijainti niiden poisviennin takaamiseksi.

TYÖVÄLINEET

Kummit käyttävät työssään pääsääntöisesti omia työvälineitään. Lyhytaikaiseen käyttöön voidaan kuitenkin lainata joitakin työvälineitä kuten haravia, lapioita ja oksasaksia. Lainattavista välineistä sovitaan aina erikseen koordinaattori kanssa ja välineet tulee aina noutaa sekä palauttaa sovitusti Akaan kaupungin varikolle.

TURVALLISUUS

Toiminnassa on noudatettava aina varovaisuutta ja huolellisuutta. Huomioliivi olisi hyvä olla jokaisella kummilla töitä tehdessä. Näin voidaan taata turvallisuutta kummille sekä myös muille alueella liikkujille.

Kaupungilta ei lainata moottorityövälineitä kummien oman turvallisuuden takaamiseksi. Kummit voivat halutessaan käyttää omia moottoroituja työvälineitä toiminnassa mutta silloin kummilla on oltava työtä tehdessään aina asianmukaiset suojavarustukset sekä oma vakuutus kunnossa.

Työvälineiden käytöstä tulee sopia aina oman vapaaehtoistyön koordinaattorin kanssa yhdessä.

Roskia kerätessä tulee varoa niiden joukossa olevia teräviä esineitä kuten lasinsirpaleita, huumeneuloja sekä muita vaarallisia jätteitä. Älä koske roskiin ikinä paljain käsin vaan käytä roskien keräämiseen aina roskapihtejä. Lehti- ja roskakasoja tulisi käsitellä esimerkiksi haravaa apuna käyttäen.

VAKUUTUS

Kummeilla on Akaan kaupungin ottama ryhmätapaturmavakuutus, joka kattaa tehtävien hoitamisen aikana sattuneiden tapaturmien hoitokuluja.

Tapaturman sattuessa ole välittömästi yhteydessä omaan vapaaehtoistyön koordinaattoriin. Vahinkoilmoitus tehdään aina mahdollisimman pian tapaturman jälkeen, mutta kuitenkin viimeistään viikon sisällä tapahtuneesta. Ilmoitus tulee tehdä aina vaikka mitään korvattavaa ei syntyisikään. Omien työvälineiden käyttö on aina kummien omalla vastuulla eikä niistä makseta korvauksia niiden vahingoittuessa.

YHTEYSTIEDOT

Vapaaehtoistyön koordinaattori

kaupunginpuutarhuri Marianne Pakola

puh. 040 335 3273, marianne.pakola@akaa.fi

Tervetuloa mukaan!

Liite 2. Valtuustoaloite

Akaan kaupunki

D/375/00.02.00/2022

Valtuustoaloite/ puistokummitoimintaa Akaaseen

KH 29.3.2022
§ 82

Valtuusto vastaanotti kokouksessaan 16.3.2022 seuraavansisältöisen valtuutettu Laura Väisäsen ja 11 muun valtuutetun allekirjoittaman aloitteen:

" Akaan kaupungin alueella on runsaasti puisto- ja viheralueita. Kaupungin omat resurssit eivät aina riitä kaikkien alueiden siistinä ja viihtyisänä pitämiseen tai esimerkiksi vieraslajien torjuntaan. Toisaalta on hyvin todennäköistä, että Akaassa on kuntalaisia, jotka mielellään osallistuisivat yhteisten virkistysalueiden hoitoon, jos siihen tarjottaisiin koordinoitu mahdollisuus. Tämäntyyppistä vapaaehtoistoimintaa kutsutaan puistokummitoiminnaksi ja se on käytössä jo monessa suomalaisessa kunnassa, muun muassa Helsingissä, Keravalla ja Raisiossa. On aika toivottaa puistokummitoimintaa tervetulleeksi myös Akaaseen!

Puistokummit ovat vapaaehtoisia kuntalaisia, jotka yksin tai yhdessä muiden kummien kanssa ottavat hoitaakseen jonkin puisto-tai viheralueen tai sen osan. Puistokummeiksi voi ilmoittautua halutessaan vaikka kokonainen yhdistys tai muu ryhmä. Asiasta sovitaan nimetyn kunnan työntekijän kanssa, joka koordinoi toimintaa.

Puistokummit saavat kunnalta esimerkiksi työvälineitä lainaksi ja apua roskien kuljetukseen. Työvälineitä vapaaehtoisille voidaan tarjota noudettavaksi esimerkiksi kirjastosta tai muusta kaupungin tilasta. Toiminta voi olla itsenäistä tai osin ohjattua. Talkoista toiminta poikkeaa sen jatkuvan muodon johdosta. Kaupunki voi palkita ja koota yhteen vapaaehtoisia puistokummeja esimerkiksi kerran vuodessa. Toimintaa voi olla kesäkauden lisäksi myös talvisin erityisesti joidenkin kevyenliikenteenväylien kunnossapidon osalta.

Puistokummitoiminnalla voidaan parantaa kaupunkimme yhteisöllisyyttä, viihtyvyyttä ja kauneutta, joten se on kaupungin strategian mukaista toimintaa. Toiminnasta hyötävät siis sekä kunta, että hyötyliikuntaa saavat vapaaehtoiset kuntalaiset, joille tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa aktiivisesti omaan lähiympäristöönsä ja olla siinä osallisia."

(Lisätietoja hallintojohtaja Katariina Koivisto, puh. 040 335 3227)

Ehdotus	Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen tekniselle lautakunnalle valmisteltavaksi.
Päätös	Kaupunginhallitus: Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.
Ote	Tekninen johtaja